

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT

GRAAD 12

RELIGIESTUDIES V1

NOVEMBER 2010

MEMORANDUM

PUNTE: 150

Hierdie memorandum bestaan uit 11 bladsye.

AFDELING A (VERPLIGTEND)**VRAAG 1**

1.1	1.1.1	Bodhisattva	(2)
	1.1.2	Irak	(2)
	1.1.3	Mahabharata	(2)
	1.1.4	Tora	(2)
	1.1.5	Baha'u'llah	(2)
1.2	1.2.1	Mite: <i>enige TWEE van die volgende antwoorde</i> <ul style="list-style-type: none"> • Die woord beteken fabel. • Verwysing na godsdienstige stories waarin groot waarhede oor die lewe bekend gemaak word. • Mites probeer nie noodwendig 'n morele punt maak nie. • Mites kan die basis van onderrig en dogma in sommige godsdienste wees. 	(4)
	1.2.2	Gelykenis: <i>enige TWEE van die volgende antwoorde</i> <ul style="list-style-type: none"> • 'n Gelykenis verwys na 'n storie wat vertel word om 'n godsdienstige beginsel te illustreer of om 'n godsdienstige vraag te beantwoord. • Dit is gewoonlik baie kort en bevat 'n definitiewe morele les. • Dit bevat godsdienstige oortuiginge/gelowe, idees, morele lesse en waarskuwings. • Dit is gesetel in die kulturele en sosiale omgewing van die mense wat dit lewer/vertel. 	(4)
	1.2.3	Leerstelling/Doktrine: <i>enige TWEE van die volgende antwoorde</i> <ul style="list-style-type: none"> • 'n Leerstelling is 'n sinoniem vir geloofspunt/dogma/lering. • Leerstelling, net soos lering, het nie noodwendig enige negatiewe betekenis nie. • Dit word ook as 'n godsdienstige lering beskou. 	(4)
	1.2.4	Fundamentalisme: <i>enige TWEE van die volgende antwoorde</i> <ul style="list-style-type: none"> • 'n Vorm van konserwatisme. • Gebruik selektief elemente van 'n ou tradisie. • Smelt sulke elemente saam met moderne samelewing sodat die belange van 'n godsdienstige groep bevorder kan word. 	(4)
1.3	1.3.1	Mona Lisa	(2)
	1.3.2	Hajj	(2)
	1.3.3	Sathyagraha	(2)
	1.3.4	Beijing	(2)
	1.3.5	Darwin	(2)
	1.3.6	Baha'i	(2)

- 1.4
1. Glo in een God
 2. Glo aan profete
 3. Glo aan engele
 4. Glo aan die oordeelsdag
 5. Hulle het heilige skrifte.
 6. Hulle het spesiale aanbiddingsplekke.
 7. Feesdae en Vakansies word herdenk.
 8. Glo in God as skepper van alles.
 9. Hul glo in spesiale kleredrag of klerekodes.
 10. Christene glo in lewe na die dood
- (8)
- 1.5
- Katolisisme
 - Protestantisme
 - Oosters-Ortodoks
- (4)

TOTAAL AFDELING A: 50

AFDELING B**VRAAG 2**

- 2.1
- Dit versterk die gelowige se geloof.
 - Dit identifiseer die godsdiens tussen ander godsdienste.
 - Dit help die gelowige op sy lewenspad.
 - Dit help die gelowige om in die geestelike lewe te verenig as 'n eenheid met ander gelowiges.
 - Dit help gelowiges om te verduidelik waarom hulle daardie godsdiens/geloof gekies het.
 - Dit help lede om te identifiseer wie aan die geloof behoort en wie nie. (10)
- 2.2 (Christelike godsdiens word as 'n voorbeeld gebruik.)
- Daar word daarna as 'n monoteïstiese godsdiens, geloof in een God, verwys.
 - Hulle glo in die lewe na die dood in die konteks van 'n oordeelsdag.
 - Hulle glo in die bestaan van engele.
 - Hulle glo aan profete.
 - Hulle glo aan die bestaan van 'n hemel en hel.
 - Hulle glo aan die opstanding uit die dood. (10)
- 2.3
- 2.3.1 Identiteit:
- Identiteit beteken individualiteit.
 - Beteken die godsdiens het 'n sekere individualiteit of 'n sekere persoonlikheid wat dit van ander godsdienste onderskei.
 - Beteken bevestiging van waardigheid en waarde van 'n godsdiens.
 - Beteken 'n eksklusiewe godsdienstige identiteit waarin jy sterk met die oortuiging en leerstelling van die godsdiens identifiseer en dit as definiërend van jou lewe beskou. (8)
- 2.3.2 Eenheid:
- Die woordeboek-betekenis van die konsep is harmonie of eenstemmigheid tussen mense.
 - In godsdiens beteken dit vreedsame naasbestaan binne die godsdiens of tussen godsdienste.
 - Op 'n hoër vlak sal dit beteken dat godsdienste aktief saamwerk om sekere praktiese doelwitte in die samelewing te bereik.
 - Sterker klem kan beteken dat die leringe van die verskillende godsdienste met mekaar verenigbaar is. (8)
- 2.3.3 Vergelykbaarheid:
- Dit beteken twee of meer dinge kan met mekaar vergelyk word.
 - Dit beteken nie dat hulle eenders/dieselfde is nie.
 - Dinge kan vergelyk word en daar word bevind dat hulle verskillend is.
 - Die ander betekenis kan wees dat dinge vergelyk kan word omdat hulle geskik is om vergelyk te word. (4)

- 2.4
- Boodskappers van die skepper.
 - Toesighouers van die fisiese wêreld.
 - Sorg vir die welvaart/welsyn van die lewendes.
 - Hulle onthul hulself deur drome en soms deur visioene om met die lewendes te kommunikeer.
 - Om met God te kommunikeer, gebruik die lewendes die voorvaders – hulle is tussengangers.

(10)
[50]

VRAAG 3

- 3.1 Christenskap:
- Christenskap was nooit 'n monolitiese geloof nie. Van die begin af was daar baie verskille tussen groepe Christene.
 - Die Oosterse tradisie het sy middelpunt in Konstantinopel gehad en die Westerse tradisie syne in Europa.
 - Die groepe het geskeur oor argumente oor: oppergesag en omdat die Katolieke Kerk leer die Heilige Gees kom van God die Vader en die Seun terwyl die Oosterse Kerk leer die Heilige Gees kom van God die Vader en nie die Seun nie.
 - Die kerke word verskillend bestuur/gerig/gelei.
 - 'n Kerk wat deur 'n episkopale struktuur bestuur word, het 'n hiërargie van biskoppe en priesters, bv. Rooms-Katolieke Kerk, Oosters-Ortodokse Kerk en die Anglikaanse Kerk.
 - 'n Presbiteriaanse struktuur aan die ander kant behels bestuur deur 'n gekose groep ouderlinge in die kerk met oorhoofse beheer/bestuur deur hoër gesag soos 'n Sinode of Algemene Raad van Kerke, bv. Gereformeerde Kerke, die Verenigde Presbiteriaanse Kerk van Suid-Afrika en die Kerk van Skotland.
 - 'n Kongressionele ('Congregational' kerk) struktuur het ouderlinge, maar elke individuele kerk is onafhanklik en nie verantwoordelik aan enige gesag hoër as die gemeente nie, bv. Baptiste Kerke.
 - Katolieke woon kerkdienste by wat die 'Mis' genoem word.
 - 'n Deel van die Katolieke ritueel is dat hulle kerse opsteek om die dooies te onthou en dat hulle sondes aan 'n priester bely.
 - Ortodokse Christenpraktyke is soortgelyk aan Katolieke praktyke.
 - 'n Gewilde manier om vroomheid/gelowigheid uit te druk, is om beelde van heiliges, ikone genoem, te soen.
 - Om elke Sondag kerk toe te gaan, is baie belangrik vir Protestante.
 - Baie vorme van Protestantisme glo ook dat liefdadigheidswerk 'n uiterlike teken van innerlike genade is.
 - Jy kan nie jou weg na die hemel koop nie, maar deur ander te help toon jy dat jy reeds geseën is.

Islam:

- Islam het twee groot vertakings, Sunni en Shi'ite.
- Die Sunni's is die grootste groep wêreldwyd.
- Maar in sommige lande is die Shi'ite in die meerderheid, soos in Irak en Iran.
- Shi'ites glo dat die afstammelinge van Mohammed goddelik aangestelde imams is met bonatuurlike kennis en gesag wat die gelowiges moet lei.
- Sunni's verwerp dit en glo dat gelowiges hulle leiers moet kies.
- Shi'ites glo dat twaalf imams die tussengangers tussen God en die mensdom was.
- Die twaalfde imam kruip weg, maar hy sal eendag terugkeer.
- Tot met sy terugkeer word die gemeenskap gelei deur 'n hiërargie godsdienstige leiers genoem mullahs, en die belangrikste van hulle word ayatollahs genoem.
- Sunni Islam gebruik ook die term imam, maar verwys net na die persoon oor sy kennis en die diepte van geloof.
- Sunni's kry leiding uit die Koran en die Hadith.
- As 'n saak nie duidelik opgelos is deur hierdie bronne te raadpleeg nie, wen die konsensus van die gemeenskap.
- Daar is geen sentrale gesag in Islam nie.
- Daar is geen groot verskille m.b.t. godsdienstige praktyk tussen die twee groepe in Islam nie.
- Een klein verskil is die viering van die jaarlikse herdenking van marteldood van Hussain.
- Albei groepe onderhou egter die vyf pilare van Islam.
 1. Shahadah – Verklaring van geloof
 2. Die Hajj - Pelgrimstog
 3. Salat – gebed vyf keer per dag
 4. Vas tydens Ramadan
 5. Zakaat – verpligte liefdadigheid

Afrika Tradisionele Godsdiens:

- Daar is duisende variasies in die Afrika Tradisionele Godsdiens.

AmaZulu-godsdiens:

- Die tradisionele AmaZulu-godsdiens erken die bestaan van 'n Opperwese en Skepper genoem Umvelinqangi of 'die Eerste om te Bestaan'.
- Alle kommunikasie met die Opperwese word deur die voorvaders gedoen.
- Die AmaZulu-godsdiens het ook 'n vroulike godheid, genoem uNomkhubulwane.
- Hierdie vroulike godheid word met vrugbaarheid geassosieer.
- Die Voorvaders is baie betekenisvol soos in ander godsdienste.
- Die meeste rituele word deur die oudste man in die huishouding gelei.
- Wanneer die hele stam byeenkom vir feesvieringe, lei die Koning van AmaZulu.

Die Aka-geloof:

- Die Aka van Sentraal-Afrika is nomadiese jagter-versamelaars.
- Daar is 'n groot verskil in geloof tussen die Aka-stamme.
- Hulle glo aan die skeppergees, Bembe.
- Hulle glo dat Bembe gou na die skeppingsdaad uit skepping uitgetree het.
- Die woudgees, Dzengi, kry die meeste godsdienstige aandag van die Aka.
- Die Aka glo in reïnkarnasie.
- Hulle glo dat mense en diere reïnkarneer binne hul eie spesie. (20)

- 3.2 3.2.1 Die aanvalle was weerwraak vir aanvalle deur Moslems op Christene in Noord-Nigerië. (4)
- Let wel -: Die vraag vra net een punt en hier moet die leerder met vier punte gekrediteer word al het hy net een punt geskryf of genoem

- 3.2.2
- Daar kan verdere godsdienstige geweld plaasvind.
 - Daar kan intergodsdienstige dialoog en probleemoplossing wees.
 - Die polisie/staat kan blameer word dat hulle kante kies, wat tot verdere geweld sal lei.
 - Godsdienstige leiers moet 'n beroep doen op hul volgelinge om kalm te bly. (6)
 - Die ekonomie van die land gaan negatief beïnvloed word.
 - Dit sal lei tot deurlopende geweld of oorlog.
 - Dan sal dit lei tot wetteloosheid.

- 3.2.3
- Ja. Dit blameer nie een van die godsdienste of kies kant nie.
 - Dit noem die oorsaak as die Deense spotprente.
 - Dit is feitelik.

OF

- Nee, dit sê niks van die verband tussen die spotprente en die geweld nie.
 - Dit impliseer dat Moslems die oproer begin het, maar is stil oor die rol van Christene in noordelike Nigerië. (6)
- 3.2.4
- Ja, alle godsdienste word gelyke dekking gegee soos op SABC TV- en radioprogramme.
 - Die groot godsdienste word roterend gedek.
 - Daar is geen partydigheid nie.
 - Die godsdienstige nalewing van alle godsdienste word dekking in die gedrukte media gegee, bv. *Post*, *Daily News*, *cover Diwali*, *Eid*, *Chrimas*, *yom Kippur*, ens.
 - Dit word gedoen uit die oogpunt van gelowiges van daardie godsdiens.

OF

- Nee.
 - Veral die Westerse media koppel aanvalle deur sekere individue aan spesifieke godsdienste.
 - Die wat sogenaamd selfmoordbomaanvalle in besette gebiede uitvoer, word Jihadiste genoem.
 - Terwyl berigte van 'terroriste'-aanvalle wat in die VSA deur VS-burgers gemaak word, nie godsdienste noem nie.
 - Bv. die onlangse aanval op die VS-inkomstekantore deur 'n ongelukkige belastingbetaler.
- (8)
- 3.2.5
- Ja, ek glo dat dit my plig as 'n redakteur is om persvryheid te handhaaf. Mense het 'n reg om blootgestel te word aan dit wat nuuswaardig is, om self te besluit.

OF

- Nee, respek vir alle godsdienste is die hoeksteen van 'n harmonieuse intergodsdienstige dialoog. As ek sou voel dat 'n spesifieke artikel gelowiges van 'n sekere godsdienst sou aanstoot gee, sou ek eers die opinie van sulke mense verkry.
- (6)
[50]

VRAAG 4

- 4.1 4.1.1 Islam:
- In Islam is daar baie min ruimte vir variasie sover dit die sentrale leerstelling van die godsdienst betref.
 - Behalwe Allah is daar geen ander God nie.
 - Mohammed is sy profeet.
 - Aan geeneen van hierdie twee pilare kan daar enigsins getwyfel word nie.
- (6)
- 4.1.2 Christenskap:
- Ortodokse Christenskap laat geen afwyking van die heilige geskrifte toe nie.
 - Daar is baie min ruimte vir verskillende interpretasies.
 - Dié wat wel afwyk van die geloof, kan sekere sosiale gevolge ondervind.
 - In die verlede het sommiges met hul lewens geboet.
- (6)
- 4.2 4.2.1
- Opgemaak uit oortuiging wat waar en vas is.
 - Opgemaak uit oortuiging wat nie oop is vir bespreking nie.
 - Oortuiging wat absoluut geglo moet word.
 - Oortuiging wat ondersteun en bygestaan word deur 'n gesag.
 - Dikwels deur godsdienstige liggame geformuleer.
- (8)
- 4.2.2
- 'n Natuurlike uitvloeisel van die wet van Karma is die leerstelling van reïnkarnasie.
 - Die siel gaan deur 'n reeks geboortes en sterftes. Hierdie proses word aangevuur deur begeertes.
 - Net soos 'n mens verslete klere uittrek en nuwes aantrek, so verwerp die siel verslete liggame en trek in nuwes in. So sê die Bhagavad Gita.
- (6)

- 4.2.3
- Baie gelykenisse bestaan in Afrika wat dikwels vir mekaar stories vertel met verborge betekenisse.
 - Dit is gebruik as 'n alledaagse vorm van gemeenskapsonderrig.
 - Dit verskaf etiese en morele riglyne vir korrekte gedrag asook waarskuwings oor onsedelike gedrag.
 - Gelykenisse speel 'n belangrike rol in die oordra van oortuiginge van Afrikane soos oor die voorvaders, die skepper en diens aan ander.

(4)

- 4.2.4 Sekularisme as 'n voorbeeld:
- Dit behels etiek gebaseer op beredenering oor die menslike natuur.
 - Dit verwys nie na 'n god of gode nie.
 - Die begrip van die heelal is suiwer wetenskaplik.
 - Dit doen 'n beroep op godsdienstige verduidelikings vir die lewe en die wêreld.
 - Dit neig om met demokratiese regeringsvorme saam te gaan.
 - Voorstanders onderskryf godsdiensvryheid binne die grense van die sekulêre wette van die land.
 - Ondersteun menseregte.
 - Ondersteun niediskriminasie op die basis van godsdienstige oortuiginge.
 - 'n Beweging wat onafhanklik wil wees van godsdiens in sosiale en politieke aktiwiteite.
 - Glo dat godsdiens sosiaal verdelend eerder as verenigend is.
 - Dit duld/verdra godsdiens.

Sekulêre humanisme:

- Humanisme het as 'n godsdienstige beweging begin.
- Dit het verwys na iemand wat klassieke werke bestudeer.
- Bv. Klassieke letterkunde en onderwys.
- Dit het die middeleeuse wyse waarop na heilige geskrifte en tradisie gekyk is, teengestaan.
- Dit het mense aangemoedig om hulle redeneervermoë te gebruik om openbaringe te verstaan.
- Die beweging het verskuif om ateïsme te beteken in die laat 19de eeu.
- Dit staan alle tipes geloofsoortuigings teë wat bonatuurlike bevestiging/goedkeuring vir hulle waardes soek.
- Dit ondersteun die skeiding van die staat en kerk.
- Etiek moet gebaseer wees op kritiese intelligensie en nie godsdiens nie.
- Morele etiek moet nie die uitsluitlike besitting van 'n spesifieke sekte wees nie.
- Skepties oor bonatuurlike aansprake.

Wetenskap en tegnologie:

- Glo in die wetenskaplike metode alhoewel gebrekkig steeds die betroubaarste manier om die wêreld te verstaan.
- Redelike metodes met ondersoek, logika en bewyse.
- Om by die natuurlike biologiese, sosiale en gedragwetenskappe te soek vir kennis van die heelal en die mens se plek daarin.
- Dit ondersteun dat baie wetenskappe in handboeke ingesluit word, soos die skeppingsteorie.

Die vryheidsideaal:

- Daar is baie vorme van totalitarisme in die moderne wêreld, sekulêr en niesekeulêr, waarvan almal deur sekulêre humanisme teëgestaan word.
- Hulle verdedig nie net die vryheid van gewete en geloof nie, maar ook kerklike, politieke en ekonomiese belange.
- Hulle ondersteun demokratiese besluitneming gebaseer op meerderheidsregering en respek vir minderheidsregte en die regsoewereiniteit.
- Hulle glo aan die beginsel van vrye navraag.

Morele onderrig

- Morele ontwikkeling moet in kinders en jongmense gekweek word.
- Geen spesifieke sekte kan belangrike waardes as hul eksklusiewe waardes eis nie.
- Dit is die plig van openbare onderwys om hierdie waardes mee te deel.
- Hulle ondersteun morele onderrig in die skole wat ontwerp is om waardering vir sedelike/morele deugsaamheid, intelligensie en karakterbou te skep.

(20)
[50]

VRAAG 5

- 5.1
- Die skrywer glo dat die konflik in daardie gebiede deur godsdienste veroorsaak word.
 - Die skrywer voel dat godsdienste verdeelend is en probleme skep, nie oplossings nie.
- 5.2
- Die skrywer verwys na Kersfees om te simboliseer dat nog 'n geestelike viering gekom en gegaan het en tog gaan die geweld voort.

(4)

(2)

- 5.3
- Soedan – Darfoer
 - Twee breë groeperings word in Darfoer gevind, Arabiese stamme genoem Baggara en 'n aantal Afrika-stamme.
 - Godsdien behoort nie 'n radikale bron van verdeling in hierdie gebied te wees nie.
 - Die meeste mense in die gebied is Sunni Moslems, alhoewel daar 'n aantal Afrika Tradisionaliste in die Suide is wat Christene is.
 - Die meeste aanvalle lyk asof dit op nie-Arabiese dorpieë gefokus is.
 - Die regering het gereageer deur Darfoer-dorpieë te bombardeer. (10)

- 5.4
- Nee.
 - God word ook gesien as genadig, maar die mens maak sy medemens seer.
 - Godsdien (God) word dikwels deur mense met mag gebruik om verdeling te skep.

OF

- Ja.
- Die naam van God is in hierdie konflikte gebruik. Daarom word God beskou as wraaksugtig en gewelddadig.
- Elk van die strydende groepe sê dat hulle in die naam van God veg. (6)

- 5.5
- Dit lyk asof godsdien die probleem is wat die grondslag is van die verskillende oorloë en konflikte wat in die wêreld bestaan.
 - In die meeste gevalle is botsende groepe van dieselfde streek, maar behoort aan verskillende godsdienste.
 - Die meeste nasies wat in konflik is, behoort ook aan verskillende godsdienste.
 - In sekere gevalle is daar gewelddadige dispute tussen groepe binne dieselfde godsdien.
 - Die skrywer kom dus tot die gevolgtrekking dat godsdien die oorsaak van alle konflik is. (6)

- 5.6
- 5.6.1
- Mense het die reg op lewe.
 - Mense het die reg op menswaardigheid.
 - Mense het die reg op skulpe/beskutting.
 - Die wet diskrimineer nie teen enige mens gebaseer op ras of geloof nie. (4)

- 5.6.2
- Ja.
- Mense is belet om godsdien van hul keuse te beoefen.
 - Vrees is gebruik om een vorm van godsdien af te dwing.
 - Menseleuens is nie gerespekteer nie – mense is op die brandstapel verbrand op grond van hul keuse van godsdien.
 - Die besluit of iemand skuldig of onskuldig was, is deur onmenslike praktyke geneem.
 - Dit weerspreek die beginsel dat alle mense gelyk is in waardigheid en regte. (10)

- 5.6.3
- Die Inkwisisie was 'n skending van die vryheid van aanbidding,
 - terwyl die xenofobiese aanvalle 'n skending van vryheid van assosiasie en vryheid van beweging was.
 - Die Inkwisisie is deur die Spaanse regering ondersteun.
 - Die xenofobiese aanvalle was nie staatsondersteund nie terwyl die Spaanse Inkwisisie volle staatsondersteuning gehad het.
 - Die Spaanse Inkwisisie was suiwer godsdienstige diskriminasie,
 - terwyl daar dalk ondertone van godsdienstige onverdraagsaamheid (die Somali-gemeenskap wat in die Wes-Kaap aangeval is, was Moslems) in die xenofobiese aanvalle was. Die rede vir die xenofobiese aanvalle was hoofsaaklik ekonomies.

(8)
[50]

TOTAAL AFDELING B: 100
GROOTTOTAAL: 150